

Eggets vandring – et møte med naturmedisin i Ecuador

Som fersk turnuslege i den lille landsbyen Cone forsøkte Enrique Balaño Gilbert å overtale pasienter til ikke å oppsøke stedets to naturmedisinere. Det viste seg snart å være en feil vurdering.

I stedet for å lytte til legens råd, oppstod det en konkurransesituasjon, der pasientene måtte velge hvilken lege de trodde på. De torde ikke fortelle Enrique Balaño Gilbert at de hadde vært hos naturmedisineren, og mange lot være å oppsøke legehjelp ved helsesenteret. Turnuslegen innledet derfor et samarbeid med naturmedisinerne. Han lovet å la være å snakke nedsettende om deres virksomhet mot at de sendte pasienter som ikke hadde umiddelbar effekt av deres behandling, til ham.

Det onde øye

En av Gilberts konkurrenter er Hugo Vera, en kraftig mann i begynnelsen av 40-årene som til daglig arbeider ved en stor bananplantasje. I fritiden er han naturmedisiner og besitter evner som han har arvet fra sin far og bestefar. Vera har rundt fire pasienter i uken og de betaler 1–1,5 dollar per behandling. Et besøk hos legen ved helsesenteret koster 20 cent, medisiner inkludert.

Vera understreker at hvis hans behandling skal ha effekt, må pasientene komme direkte til ham og ikke oppsøke turnuslegen først. Da blir magien brutt. Behandlingen er sammensatt av gamle tradisjonelle ritualer og kristen religion. Det er denne blandingen som gir ham de helbredende kreftene. Vera forklarer de to mekanismene som kan gjøre folk syke. Den ene er «mal ojo» – pasienten har fått «det onde øye».

– Det er nok at noen ser på deg og ler av deg så de får tårer i øynene, da er du såkalt «ojeado», sier Vera. Folk kan gjøre en person «ojeado» enten fordi de elsker ham eller henne eller fordi de hater. Den andre årsaken til sykdom er «assustado» eller følelse av frykt. Barn som har en av disse tilstandene

kan ha symptomer som hodepine, skjelving og feber.

Eggets vandring

«Ojedao» og «assustado» blir behandlet med eggets vandring over pasientens kropp («paseo del huevo»). Metoden fungerer både som diagnostikk og behandling.

Hugo Vera tar frem et ferskt egg, som han fører over ansiktet på en liten gutt som følger interessert med når studenter fra Senter for helseadministrasjon er på besøk (1). Deretter føres egget over hodet og forsiden av barnets kropp, deretter på baksiden og til sist over armene. Etter at egget har vandret over hele kroppen, knuser han skallet og innholdet droppes i et glass med vann.

Barnet han har behandlet, er «assustado», fordi plommen synker ned. Hvis plommen flyter, er barnet ojeado. Ifølge Vera blir barnet vanligvis friskt en halv time etter behandlingen, men ofte må den gjentas to ganger.

Den unge turnuslegen forteller om samarbeidet med Vera: – Etter første behandling kommer pasientene ofte til meg. De får antibiotika hvis det er nødvendig, og så går de tilbake til Hugo som gjentar eggvandringen. Når pasienten er frisk, får Hugo sin del av æren, sier Balaño helt uten hovmodighet. Dette er en ordning begge parter er fornøyd med.

Oppblåst mage og muskelsmerter behandles med kopping. Hugo Vera legger en mynt på barnets mage og plasserer et stearinlys oppå mynten. Til slutt setter han et glass over, slik at det dannes et vakuum. Hodepine kurerer han med å snurre barnets hår rundt fingeren og så trekke krøllen ut. Hodepinen skal forsvinne gjennom smerten som oppstår.

Naturmedisineren behandler også potensproblemer, men han ville ikke fortelle hvordan slik behandling utføres.

Señora Blanquita

Et stykke fra helsesenteret ligger et lite, lavt murhus. En diger purke står bundet til en påle utenfor kjøkkenet. En hane spankulerer mellom husene. På en lav stol utenfor huset sitter en gammel kone i stripete kjole. Det er Señora Blanquita. Hun ville først ikke treffe oss, men da hun hørte at det var en ortoped i følget, gikk hun med på audiens mot at han undersøkte gikt-smertene hennes.

Señora Blanquita sier ikke mye, men vil gjerne demonstrere eggets vandring på den riktige måten. Hun mener at Hugo Vera gjør det feil. Den gamle kvinnen plukker ut et av barna som har fulgt etter oss, og undersøker barnets ankler og nakke ved å klemme på bløtdelene. På denne måten finner hun ut hvor lenge barnet hadde vært sykt.

Hun fører egget systematisk på barnets forside og bakside, men er påpasselig med å føre egget i et kryssmønster, mens hun mumler uforståelig. Navlen får en egen omgang for å fjerne det onde øye. Etter hennes syn skyldes det onde øye elektrisitet som stråler fra øynene til personen som påfører sykdom. Señora Blanquita har gjort jobben sin og lar seg undersøke av ortopedien i følget vårt. Hans diagnostiske vokabular rommer verken «ojeado» eller «assustado».

– Erik Fosse, Rikshospitalet og Nina Husom, Tidsskriftet

Litteratur

1. Husom N. Infeksjon og korrupsjon – sykdom og syk økonomi i Ecuador. Tidsskr Nor Lægeforen 2002; 122: 1315–6.

Hugo Vera lar et ferskt egg vandre over barnets kropp for å drive ut sykdommen. Begge foto N. Husom

Eggeplommen synker ned og det betyr at barnet er «assustado», har fryktfølelse. Turnuslege Enrique Balaño Gilbert valgte å samarbeide med naturlegene og begge er tilfreds med situasjonen